

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Papképzés — egyházképzés.

E lap 7. és 9. számának fenti cím alatti két cikkéhez szeretnék hozzászólni. Még pedig az Orosz Tamás cikkében említett „Tiszta vizet a pohárba!” elv teljes érvényesítésével.

Azt hiszem, hogy figyelmes olvasóim között sokan lesznek olyanok, akik teljes mértékben elfogadják az én alábbi egyszerű megállapításaimat.

Sokkal nehezebb helyen állok, semhogy a „Világi” jelzésű cikk írójának kemény beszédét a cikk olvasása előtt is a magam szüntelen való penitenciatartása alkalmával alázatosan magamra ne olvastam volna részleteiben, mikor magamat ítélgetem meg szolgálatom egyszermáskor való sikertelenségeiért. Bizony sok a fogyatkozásom nekem is a hitben, az igaz tudományban; a holtig tanuló jó pap tükörképe is sok hibát mutat immár hovatovább bennem, *de — de a jóakaratomon vajmi kevés múlik nekem is, meg másnak is mindezek jórésében!*

„Nagy búsulásom van az Urért, a Seregek Istenéért; mert elhagyták a te szövetségedet az Izráel fiai, a te oltáraidat lerontották és a te prófétáidat fegyverrel megölték és csak én egyedül maradtam és engem is halálra keresnek.” (I. Kir. 19¹⁰).

„Mit csinálsz itt, Illés.” (I. Kir. 19⁹).

Papképzés . . . Dehogy! Egyházképzés! Erről beszéljünk már atyámjait! De tiszta vizet a pohárba!

Szolgáltam egy helyen. Az elődöm öröklött lelki betegségek folytán olyan beszámíthatatlan viselkedést tanusított, hogy — tekintélyes nazarénus gyülekezet létesült miatta. Húsvétkor szántott, a falu teljes fellázadását okozva. S behúnyódtak a szemek párjával is a fegyelmi bíróságon. És én „egyedül maradván”, nyolc évig alig birtam valamit valamennyire rendbehozni. Nem volt nekem a jó Istenen kívül senkim se ott. „Világi papjaink” nem foglalkoztak azzal, hogy segítettek volna valamiben, a templomba sem jártak.

Valaha szolgáltam Debrecenben. Nagyon elvértve láttam, hogy a kerületi gyűlés Debre-

cenben lakó alkotó nagyjai nagyobb része úrvacsorázott volna, vagy csak templomba is járt volna. Ismerek tanácsbírákat, akik a maguk faluja templomában évszámra nem jelennek meg, az egyházi adóhátralékokban jó példával járnak elől. Még reverzális is kerül kárunkra „világi papjaink” családjában maradhatós számban. Nem tudom, hogy a lelkészválasztási botrányok által okozott károkat számon tartja-e valaki? Hát azt a kárt, amelyet a „világi kegyetlenek” okoznak a lelkészválasztásokba való buzgó beavatkozások által? Amikor közigazgatási és egyéb hatalmasságok gyakorolják az investitúrát és egy-egy papválasztás melléközöngéi elhangzása után a bapúsa és nazarénus gyülekezetek megalakulnak.

Hát Debrecenben milyen papválasztások voltak? Egy szegény, nem rokon es a „legeltető gazdákkal” semmi atyafiságos nexusban nem levő, esetleg éppen szemünkfényének tartott, odavaló papiember nem lehet már Debrecenben pap 10—20,000 pengős simonia nélkül, ahogy én ezt római katolikus emberektől hallottam immár?! S a petíciók és a hivatalból való közbelépések lehetetlenek, vagy veleszületett gyengeségben kimúlnak, mert az egy szem és a két szem jól szabályozott működése bevett rendtartás!

Kérdem: én vagyok abban a hibás, a nyomorult, mindenkitől lenézett, bizonytalan jövedelmi forrásokon koldúsan tengődő, a mindenkitől elhagyott nép egyetlen s minden baját vállamra szedegető Illés, hogy Izráel fiai lerontották az oltárokat? Hogy én nekem mindenhez kell érteni (hogy semmit se tanulhassak igazán?) hogy én elsodródok a szakadó gátak körüli kapkodásban mindentől; hogy leszek bárdolatlan, faragatlan, ideálok nélküli szegény pökdösött útszéli próféta, akinek a szalonképessége bizony fogyatékos! Én vagyok abban a hibás, hogy aki gróf, báró, alispán, szolgabíró, főispán, képviselő, vagy más egyéb kharizmákkal kiváló római katolikus nagyság, az a papjait kismiséen, nagymiséen, kath. napon, névnapon és egyébkor az újságokban leközlendő nyíltsággal frekventálja, Manrézákban is ostentálja mind-

közönségesen, ellenben a református nagygyűléseken csak az a képviselő jelenik meg, aki még — legalább is — nem zsinati póttag és az új-évi istentiszteletünket megtisztelő községi jegyző megrázó jelenléte balgatagon arra ösztökél, hogy az alkalmaztatás III. részét elhagynám a contextusból, mert 15 percnél tovább tartván, többet ez évben nem lesz „jelen lévén az intelligencia” az „ünöm” miatt!?

Világi uraink! Adassék teljes tisztelet a kevés kivételeknek, de valljuk be nyíltan: Önök szégyellik az egyházukat s mikor az Önök példáját követő egyszerű világiak is Önöket követve, megüresíték vala az oltárokat — csak mi: az Illések vagyunk a hibásak??

Igen! Sokban hibásak vagyunk mi is! Sok a fogyatkozásunk, a gyarlóságunk és a bűnünk is. De sokban gyógyulnánk, ha Önök segítenének nekünk a közös bűnbánattal és a közös elhatározással.

Ha már — kérem, ne verje be szegény árva fejemet ezért senki! — nem a püspök nevezi ki ezután sem a papokat (mert enélkül tisztessége nem lesz a papváltásnak sohasem úgy, mint ahogy megvan a rómaiaknál, görögöknél stb.), legyenek önök ezután *Catók*, akik öröködjének a papiakkal együtt teljes szigorral azon, hogy a szemek nyitva maradjanak a *köteles vigyázás idején!* Egyházmegyénként és kerületenként szervezzék meg magukat szigorú becsületbeli kötelezésekkel: Elkötelezzük magunkat, akiket a magyar református egyház hivatalos tisztjeire jóreménységgel elválasztott, hogy a magunk otthoni templomában, vagy történetesen való tartózkodási helyeinken *minden* istentiszteleten részt veszünk, azt a vén grapsa papot rozoga kis nádas parókiáján legalább

havonként egyszer meglátogatjuk. — Egyházi adónkat legelőször s lehetőleg az egyházmegyei közigi bíróság közbeiktatása nélkül jókedvvel befizetjük. A presbiteri gyűlésekre eljárunk és az egyház érdekét védő papot támogatjuk. Amennyiben a közigazgatás különböző fokain álló *hatóságok* vagyunk, ezután ellenőrizzük, hogy vasárnap délelőtt a község és városháza jórésztben zárva és a tanácsbeliek az előljárósággal a saját hitük templomában legyenek *a leventékkal együtt*. Ezentúl nem nézzük el, hogy a zsidó árendás eselédjei, nemkülönben a saját személyünk szolgálai vasárnap citáltassanak be sürgős tárgyalásra az elmaradt eb- és egyéb adók miatt a helybeli jegyző, egyben presbiter, sőt főgondnok által éppen az istentiszteleti időre. Ha harangra, meggyébre adni kell, ezentúl sorsunk és állapotunk, nemkülönben egyházi tisztségünk szerint adakozunk, a legátusnak is otthon leszünk.

És mindezek által abban, amit én címül fölirtam, a legégetőbb egyházi teendőben: *az egyházképzésben* a papokkal együtt szívünk szerint igazán és őszintén részt veszünk a sok áji-báji-szófia beszédek helyett valami hasznoshoz látván immáron. Ha pedig mindezekhez nincs egy szikrányi hajlandóság sem bennünk, lemondunk minden harag nélkül erről a nyakunkba varrt kényelmetlen himről-nyügről, *tiszta vízel töltvén a pohárba*, hadd tudja meg mindenki végre, hogy hányadán áll!

Mert engedelmet kérünk, de a sok nyomorúságok s bajok eme fundamentumokat fenyegető ítéletes idején a parításra felépített egész épület alkotmányát rendbe kell tenni. S bocsásson meg nekem mindenki, de az én messzelátó falusi szemem úgy látja, hogy *mind a két oldalon*

TÁRCA

Tompa Mihály meghívása szentesi lelképásztorrá.

(Iratok a szentesi református egyház levéltárából.)

I.

1856-ik évi Mártius 2-án tartott Lelkészt Választó egyházi nagy gyűlés alkalmával, kiküldött ország fejedelmi Biztos helybeli Cs. K. Szolgabíró Tekint. Stammer Sándor úr jelenlétiben Kiss Pál Lelkészt elnöklete alatt az Egyházi Elöljáróság, és a meghívott 120 népképviselői tagok részéről öszvesen jelen volt 122 = egyszázhuszonkét választó egyén —

35, ⁽¹⁾ Elnöklő Lelkészt szóval előterjeszti, miszerént f. év febr. 3-án 1116. sz. a kelt Megyefőnöki, a helybeli reformált Egyházban megüresült egyik Lelkészi hivatal betöltése okán egyházi nagy gyűlés tarthatására kiadott engedélyhez képp a Lelkészi választás e mai napra

kitűzve lévén, és e're az engedélyben kinevezett fejedelmi Biztos, helybeli Cs. K. Szolgabíró Tekint. Stammer Sándor úr is megjelenvén, Istennek imában foglalt, segélyre' hívásával a Lelkészt választó gyűlést ezennel megnyitja: melyre a' mult 1855-ik évi Novemb. 25-én tartott egyházgyűlés jegyzőkönyvének 8-ik száma, és ugyanazon évi Decemb. 27-én tartott egyházgyűlés jegyzőkönyvének 3-ik száma, — melynek Tiszteletes Révész Imre Lelkészt úrnak e' jelen egyházban papi hivataláról lemondását tartalmazzák — felolvastattak, egyszersmind felolvasva lön e' f. évi febr. 18-án tartott egyházgyűlés jegyzőkönyvének 5-ik száma, melyben az egyházi Elöljáróság maga részéről a' Lelkészt választó Nagy gyűlésnek koszorús költönket, hazai Magyar irodalmunk bajnokát, Hamvai reform. Lelkészt t. Tompa Mihály urat választandó lelkészül ajánlja, s szavazatát a' Lelkészt választásra vonatkozólag e' képpen eleve kimondja, a' nélkül azonban, hogy a' választó gyűlésnek jogait korlátozni kívánná —

Az egyházi Elöljáróságnak a' választandó Lelkészre vonatkozó a' belső határozata,

váltani kell a gerendák közül sokat, mert hogy a szű nem igen válogatott, „állatjára” megöröült sok mindent mind a két oldalon!

De ha egyszer ehhez igazán nekilátunk, meg a végire is járunk, szerelmeles együttvaló Cselédim, ne tartsunk az időtül!

Egyházképzés! A „szent mag!” Uraink! Alázatosan várunk reátok!
Nagyrev. Pánczél Jenő.

Megjegyzések.

E lap 9. számában két cikkem jelent meg. Mind a kettő erős kritikát váltott ki a szerkesztőség részéről. Arra szeretnék röviden válaszolni.

A „Papképzés” c. közlemény írójának: dr. Kun Béla egyetemi tanár úrnak, az én cikkemre adott válaszával lényegében meg vagyok elégedve. Az a kijelentése, hogy a lelkészek a „minden foglalkozásban található kevés szomorú kivételtől eltekintve — túlnyomó nagy részét a legjobb és legtisztább erkölcsű embereknek ismerem”, nekünk, lelkipásztoroknak, a legteljesebb elégtétel. Éppen ezt nem lehetett kiolvasni a fenti cikkből a legjobb akarat mellett sem. Ellenkezőleg, a lelkipásztorokat mind egy kalap alá vette és elintézte úgy, mintha mindnyájan ahhoz a kevés szomorú kivételhez tartoznánk. Ez váltotta ki belőlem a tiltakozás hangját.

Nem veszem rossznéven, hogy nekitüzesedve olyat olvas ki cikkemből öméltósága, amit én abban nem írtam. Mintha t. i. én őt tanítani akarnám, hogy „nem az a bűnös, aki a palástot meggyalázza, hanem aki emiatt szót emelni mer”. Hanem igenis ismételt hang-

súlyozom, hogy egy-két szomorú kivételből általánosítani és azok miatt az egész lelkipásztori kart a kerület hivatalos lapjában sárral becsapkodni senkinek sincs joga. A tisztesség és becsület mindenkinek legdrágább kincse. Nekünk, egyszerű falusi papoknak éppen úgy, mint a méltóság legmagasabb fokán. A mi gyermekeink éppen olyan eszményi tisztaságban óhajtják látni a palástot a mi vállainkon, mint öméltósága megboldogult édesatyja vállain. Kevés szomorú kivételtől eltekintve, mi magunk is erre törekszünk.

Köztünk is van salak, elismerem. De — állítom — nem több, mint más pályákon. Pedig a mérték szigorúbb velünk szemben. Tizenöt éve vagyok már rendes lelkész a Középszabolcsi Egyházmegyében, de Istennek legyen hála, a segédlelkészekkel körülbelül 50—60 tagot számláló lelkipásztori karban, ez alatt a tizenöt év alatt, mindössze egyetlen súlyos fegyelmi eset fordult elő. Lehet, hogy ez a szám itt-ott eltolódást mutat, de a statisztikát lényegesen nem igen befolyásolja. És semmiképen sem úgy, hogy ebből az egész lelkipásztori kar lezüllesztésére lehetne joggal következtetést vonni.

Ezeket a szomorú kivételeket pedig kioperálni nem a lelkipásztorok kötelessége, hanem az egyházi bíróságoké, amelyekben egyenlő számmal vannak képviselve a világiak is. Köztük pedig mindenütt vezet dr. Kun Béla egyetemi tanár úr.

Abban igaza van a professor úrnak, hogy a „lelkipásztorok jó hírnevét megvédeni elsősorban a lelkipásztorok dolga”. Erőnk mértéke szerint meg is tesszük ezt mindenkivel szemben, habár nem a legkellemesebb dolog ez néha, pl. most.

a' választó gyűlés által „Éljen Tompa Mihály!” egyhangú közfelkiáltással fogadtatván, elválasztott Szentesi reform. Lelkésznak Tompa Mihály úr elnökileg kimondatott, egyszersmind ezen választásnak, valamint leendő lelkészi fizetésének úgy a' helybeli körülményeknek ő Tisztelendőségével személyes tudatására Horváth Ferenc fő Gondnok, és Nagy Sámuel Egyháztanácsnok jelentés iránt kiküldetnek —

(Jegyzőkönyvi kivonat.)

II.

45. Folyó évi Mart. 2-án elválasztott Lelkész Tompa Mihály úrnak meghívására Horváth Ferenc és Nagy Sámuel kiküldöttek hivatalosan jelentik, hogy Hamvára érkezvén Tompa Mihály urat meghallgatni szerencéssek voltak, és elválasztását vele közölték, melyre is Tompa Mihály úrnak adott válaszát ./ alatti jelentésökhöz melléklík, melyben Tompa Mihály úr oda nyilatkozik: hogy a' milyen nagy örömeire szolgált a' Szentesi reform. Egyház Közönségének őt a' távolban ösmeretlenül felkereső bizo-

dalma, éppen oly fájdalmasan esik kinyilatkoztatni, hogy a' nagyra becsült bizodalmat csak megköszönni lehet, de a' meghívást elfogadni körülményjei miatt telyességgel nints hatalmában — melynek okait a' Követek előtt bőven kifejtette.

A' kérdéses lelkészi hivatal betöltése felletti tanácskozás f. hó 21-ére tüzetik ki.

(Egyháztanácsi jegyzőkönyvi kivonat 1856. márc. 16.)

III.

1856-ik évi Martius 30-án Cs. K. Szolgabíró T. Stammer Sándor úr mint fejedelmi Biztos jelenlétiben, Tiszt. Kiss Pál Lelkész Elnökségé alatt Horváth Ferenc fő Gondnok, Borsos Szabó Péter algondnok, Kiss Pál, Nagy Sámuel, Soos Zsigmond, Nyíri Dániel, Soos János, Vecsery Zsigmond sat. mintegy 120 részint Egyháztanács részint Választmányi tagok együtt ülése alkalmával:

Felolvastatott, s tárgyalás alá vétetett a' folyó évi Márt. 21-én tartott Egyháztanács ülé-

Cikkének utolsó passzusa pedig, melyben engem arra szólít fel, hogy tegyek ellene fegyelmi feljelentést, túlsok naivitást, sőt együgyűséget tételez fel rólam. Mintha valaki arra buzdítana, hogy a vonatot úgy próbáljam kisiklatni, hogy a nyakamat a sinekre tegyem. Hiszen míg az igazság a tiszteletes címtől a méltóságos titulusig eljut, a szakálla is kinő és aggastyánná válik.

Nagyon hangsúlyozza dr. Kun Béla úr önméltósága az én nevem után a „tiszteletes ur”-at. Mint egyházjogtudós, ő bizonyára jobban tudja, hogy milyen titulus illet meg bennünket, gregárius papokat. Igaz, hogy széltében-hosszában nagytiszteletű urazzák a hivatalukat és vele minket is, még a püspöki hivatal is. Vagy ez tévedés, vagy a Kun Béla egyetemi tanár úr megszólításában van szándékos lekecsinylő figyelmeztetés. Mindegy.

Én a tiszteletes címet mindennél többre értékelem, mióta boldogemlékű s általam haló porában is áldott jó tanárom, Balogh Ferenc az ő kedves suttogó hangján így tanított bennünket: „Legyenek büszkék a tiszteletes címre, valamikor a püspököt is úgy hívták, hogy tiszteletes Szuperintendens úr.”

*

A felelős szerkesztő úrtól pedig, ama kijelentésére, hogy a Kun Béla soraival az *utolsó betűig* teljesen egyetért, szeretném tiszteletteljesen megkérdezni, hogy az első, vagy második cikknek a soraival? Mert Kun Béla professzor úr a második cikkében maga sem ért az utolsó betűig egyet az első cikk soraival. A szennyestől felhozott metaforikus képére vonatkozó megállapítása sem az én ízlésem szerint való. A szennyesünket ugyanis — sze-

nek 51. sz. alatti, javaslat képpen előterjesztett határozata, mely szerint Lelkészszé elválasztott T. Tompa Mihály úrnak e' tárgyban saját kézírású levele, de a' nevezett Lelkész úrnak meghívását telyesítette küldöttség szóval tett jelentése nyomán is, több, főképp pedig azon oknál fogva, — mivel eddig elé oly papi egyén kívül a' rendes Lelkészi hivatalt betölteni óhajtaná, 's szeretné, tudomására nints — azt látja célszerűnek, hogy érdekelt hivatal ez úttal üreseedésben hagyatván, ideiglenesen e' hivatalra egy alkalmas, 's hivatalos teendőit illetőleg a rendes Lelkész felügyelete alá adandó káplán alkalmaztatnék —

Mely előterjesztés helyeseltetvén, mint ilyen főleg azon indokból hogy e'ként az Egyházi testület egy e' hivatalra köz kívánat szerénti képességű egyénről gondoskodhatni időt nyerhessen — egyhangúlag elfogadtatott 's ennek folytán az Egyházi tanács, 's illetőleg a' jelenlegi Lelkipásztor — nehogy a' hivatal rövidséget szenvedjen — megbízott a'ra, hogy alkalmas Káplánról hova hamarabb gondoskodják; — kimondatván egyszersmind

rintem — mindig zárt helyen kell mosnunk, míg csak patyolat fehérre, vagy tisztára nem mostuk. Csakis akkor szabad kitergetni. — Gondos háziasszony nem is azzal szerez magának elégtételt, hogy a félig, vagy rosszul mosott ruhát közszemlére kirakja, hanem a rossz mosónőt elkergeti a mosóteknő mellől. Tehát, ha baj van, csak a mosókonyhában lehet baj. Méltóztassék körülnézni a mosóteknő mellett. Ami pedig a fogadalmat illeti, én is kijelentem, hogy mindaddig, míg a lelkipásztorokat méltatlanul támadja bárki és bárhol, minden eszközzel, utolsó lehelletemig tiltakozni fogok ellene.

*

A „Mimikri” c. cikkemhez írt hosszú megjegyzésre már kevesebb a mondanivalóm.

Az én cikkem két pilléren nyugszik. Egyik a mimikri jeleség, amellyel kapcsolatba hozom az emberek ruházódását, hogy igazoljam, miszerint a lelkipásztorok ruházata is változik, annak szigorú megkötöttsége tehát természetellenes. Másik az izlés, amely a ruházódás szabályozója. Ha ezt a két pillért, amelyre a cikk egész okfejtése felépült, valaki ledönti, magától megdőlni az egész cikk minden állítása.

A lap szerkesztője, R. I., nagyon jól tudja ezt, de nem próbálja megdönteni, hanem az elsőt egyszerűen tagadja, ami azonban nem cáfolat. Logikusan a tagadó álláspont csak a cáfoló okfejtés konklúziója, eredménye lehet. A másikat pedig ügyes dialektikával ugyan megszabdálja, de meg nem dönti. Tehát a cikkemen végeredményben semmi rést nem üt. A törvényre való hivatkozás sem helytálló. A törvény ugyanis szigorúan megszabott normákat nem említi a ruházódásra vonatkozólag. —

hogy az üreseedésben lévő papi hivatal rendes Lelkipásztorral mi előbb, legfellyebb egy év alatt betöltessék, 's az e'róli gondoskodás szinte az egyházi tanácsnak meghagyatott oly kijelentéssel hogy köz kívánatnak megfelelni képes papi egyének után tudakozódván a' választás megejthetése végett jelen Egyházi nagy gyűlést hívja össze, 's a'korra T. Tompa Mihály úrtól a' papi hivatalnak elvállalása iránti végleges határozott nyilatkozatot eszközöljön — mely végzésről az Esperesi hivatal, annak útján értesíttetni határozottatott.

(Jegyzőkönyvi kivonat.)

IV.

Tisztelendő s tekintetes egyháztanács!

Mélyen tisztelt uraim!

Valamint igen nagy örömmre szolgált a szentesi reform. egyház tisztelt közönségének engemet a távolban, ösmeretlenül fölkereső s felette megtisztelő bizodalma, mellyet tisztelt

Hiszen éppen R. I. vetette fel a ruhakérdést és próbált konkrétumokat adni a törvény általános intézkedéséhez bizonyosságul annak, hogy a ruhakérdés nem olyan elintézett valami, amit csak tudomásul kell venni és végre kell hajtani.

Ennyi tartozik magára a tárgyra. A többi innen-onnan kiszakított kifejezés elleni harc, amelyből sokszor hiányzik a kellő objektívitás és a higgadtság, sőt, amelynek itt-ott személyes éle is van. Ezekre hasonló tónusban válaszolni részemről nem volna ildomos, de visszatart tőle a R. I. barátom iránt érzett megbecsülésem is.

Még csak két idevágó példát említek.

Choisy Eugén, a genfi egyetem tudós egyház történettanára, aki egyúttal aktív lelkipásztor is volt, nyáron csaknem mindig keskenykarimájú fehér zsirardi szalmakalapban járt. — Biciklin jött fel az előadásra, amelyet az egyetem portikusában hagyott, míg előadását megtartotta. Azután ismét felülve, vígan elkarikázott. Pedig a legnagyobb rosszakarat sem foghatta volna rá, hogy túl világias gondolkozású lelkipásztor lett volna. Ellenkezőleg, igen komoly, vallásos, apostoli lelkű tudós volt, a diákok bálványa.

Thomas Frank, szintén genfi református lelkész és teológiai tanár, minden vasárnap délelőtt a Victoria Hall nevű hatalmas teremben tartott istentiszteletet palást nélkül, remekbeszabott zsakettben és elegáns csíkos nadrágban. Két évig hallgattam magam is.

Különben béke velünk!

Orosz Tamás,

a Középszabolcsi Egyházmegye
Lelkészegegyesületének elnöke.

Dr. Kun Béla megjegyzései.

1. A dolog érdemében lassanként egyet-értenénk. Csak az a különbség, hogy Orosz Tamás tiszteletes úr megnyugszik abban, hogy a lelkipásztorok közt sem több a salak, mint más pályákon, én pedig el vagyok keseredve amiatt, hogy nem kevesebb. Orosz Tamás tiszteletes úr csak a „fegyelmi” eseteket tartja nyilván, én meg minden olyan esetet is, amely a jóakarát folytán fegyelmi útra nem terelődött.

2. Orosz Tamás tiszteletes úr végső lehelletéig tiltakozni kíván, én pedig mutathatok neki leveleket tekintélyes lelkipásztoroktól, akik örömmel üdvözölnek azért, hogy a lelkipásztori kart a szomorú sebektől megszabadítani igyekezném.

3. Nem értem, mit ért a tiszteletes úr az alatt, hogy : míg az igazság a tiszteletes címtől a méltóságosig eljut, a szakáll is kinő ; ha azt értené, hogy akár világi, akár egyházi bíróságaink az előkelőbb című ember javára elfogultak, úgy ez ellen a destruktív állítása ellen tiltakoznom kellene.

4. Végül, ami a „tiszteletes” címet illeti, én azt illetően boldogult Balogh Ferencsel tartok és nem a püspöki hivatallal. Elég kár, hogy a hivatalok is ápolják az emberi hívságokat, amelyek immár odáig nőnek, hogy kegyelmes címet vindikálnak akármily tiszteletreméltó állások számára.

Én nem tudom, Orosz Tamás tiszteletes úr közpap-e vagy nem. A tanítványaim tudják, hogy én közpap és nem-közpap között különbséget nem ismerek és hogy tökéletes református egyházalkotmányának az olyat tartom, amely-

Címzés : A szentesi tisztelendő s tekintetes reform. Egyháztanácsnak teljes tisztelettel Szentesen.

*

Az eredetiről másolták és közlik : *Molnár Sándor* egyháztanácsai jegyző (az I—III. darabokat) és *Böszörményi Jenő* elnöklelkész (a IV. darabot). Illesse mindkettejüket lapunk és olvasóink leghálásabb köszönete ezen, tudunkkal eddig sehol meg nem jelent, pedig igen nagybecsű iratok közléséért, amelyek nemcsak irodalomtörténetünk és református egyházunk egyik legnagyobb fényességének élettörténetéhez szolgáltatnak érdekes és fontos kiegészítő adalékokat, hanem egyben azt is tanúsítják, hogy magyar református nagygyülekezeteink, legalább régebben, jó értelemben vett prestige-kérdést is tudtak csinálni a lelkészválasztásból.

Szerkesztő.

követeitől személyesen is átvehetni szerencsém volt : épen olly fájdalmasan esik kinyilatkoztatnom, hogy a nagyrabecsült bizodalmat csak megköszönöm lehet, de a meghívást elfogadni, körülményeim miatt teljeséggel nincs hatalmamban.

Okaimat a tisztelt Követ urak előtt bőven kifejttem.

Én, emlékeim egyik legszebbikéül fogom tartani a szentesi tisztelt egyházközönség feletti megtisztelő s lekötelező bizodalmat, s magamat a tisztelt egyház becses emlékezetében s jóindulatiban továbbra is megtartatni legőszintébb óhajjással kérem.

Terjessze ki a Mindenható ezután is a szentesi virágzó s fényes gyülekezet felett gondviselésének védő szárnyait, s adjon ott levő oltárnak buzgó s lelkes Áronokat.

Teljes tisztelettel vagyok Hanván márt. 10-én 1856. a tisztelendő s tekintetes egyháztanácsnak mélyen tisztelt uraimnak alázatos szolgálja

Tompa Mihály,
hanvai református pap.

ben pásztor és pásztor közt nincs rangfokozati különbség.

Ellenben azt tudom, hogy az én édesapám közel nyolevnan éves kort ért és egy félszázadig volt lelkipásztor, de sohasem engedte magát másként címeztetni, mint tiszteletes úrnak. És az édesanyám, aki megérte a fia „méltóságos” titulusát, szintúgy tiszteletes asszony maradt holta napjáig.

Hát eliheti Orosz Tamás tiszteletes úr, hogy én a tiszteletes címet semmivel sem tartom alábbvalóbbnak a méltóságos-nál. Amely utóbbi cím egyébként ma már alighanem több embernek kijár, mint a tiszteletes.

Sohasem fogom rossz néven venni, ha engem akárhogy címeznek, mert bizonyára nem a cím teszi az embert. Nem bánom, ha tisztelt úrnak, hallja kend-nek, vagy akár ön-nek szólítanak is.

A jövőre nézve azonban tudomásul veszem, hogy Orosz Tamás úrnak nagytiszteletű címet kell adni.

A felelős szerkesztő megjegyzése.

A l'art pour l'art vitatkozásra sem időm, sem kedvem nincsen. Még akkor sincsen, hogyha megértőbb, tárgyilagosabb, kevésbé érzékeny s magát a kérdés érdeméhez jobban tartó vitatkozó féllel állok is szemben, mint amilyennek Orosz Tamás szolgatársam ebben a vitában mutatkozik. Azt hiszem, a kettőnk közt fennforgó nézetkülönbséget most már nyugodtan bízhatom a higgadt és elfogulatlan olvasók ítéletére.

A kérdéseket továbbvivő, vagy új szempontból megvilágító hozzászólásokat azonban tovább is nagyon szívesen veszünk, amint hogy ugyane számunkban kettőt már közlünk is.

Madarat tolláról . . .

„De gustibus non est disputandum.” — Közülünk mindenki tudja ezt és bizonnyal nem is disputálnánk a papi ruháról, ha az csak gusztus dolga volna. Nem vindikálom magamnak e rendkívül tanulságos és merem állítani, hasznos és áldásos vita eldöntését, csak engedjék meg ezzel kapcsolatban pár élelményem elmondása.

Segédlelkész koromban főnökömmel együtt látogattunk meg valakit (minden káplánnak kívánok ilyen principálist!) és útközben, miért-miért nem, átszaladtam az ucca másik oldalára, közben egy árkot is átugrottam (valamikor jó tornász voltam). Hazafelé menet főnököm szemrehányólag szól hozzám: Kis kollégám, ejnye be csúnyán szaladt és ugrott az imént. Ószintén csodálkoztam és elpirultam, mert magamban büszke voltam arra, hogy régi bravuromból láthatott valamit főnököm. Hát miért lett volna az csúnya, feleltem?...

Azért, mondta ő, mert úgy szaladhat és

ugordhat a bakkecske, vagy egy diák, vagy bárki, de lelkipásztor nem. Roppantul szerettem volna azonnal tudni, hogy miként illik szaladni és ugrani lelkipásztornak, ha el nem kerülheti, de azt mondta főnököm, hogy majd kint a szőlőben megmutatja és úgy is lett. Neveessen, akinek jól esik, de én mindig hálás leszek érte, mert az illető az egyházi élet és gyülekezeti munka minden ágában, a lelkipásztori gondozásban is meg tudta mutatni, hogy mit kell egy segédlelkésznek megtanulnia.

Ünnepi szolgálatait mindig az ORLE egyenruhájában végezte, sőt nem egyszer láttam abban a községi képviselőtestületi gyűlésen is! Hétköznap is az úgynevezett ferencjózsef kabátot viselte palást alatt. Tehát olyan szalonképes öltönyt, amilyenben Ravasz László jelent meg a Corvin-lánc átvételére a kormányzó előtt.

*

Az ország másik felébe utaztam az ORLE konferenciájára. Nem telt csak harmadik osztályra a vasúton. (Sokan inkább otthon maradnak, de III. osztályra nem ülnek. Nagyon helytelen felfogás pedig ez, mert többször tapasztaltam már, hogy veszekedők, káromkodók, csúnyabeszédűek elhallgattak, mikor észrevették hogy lelkész van jelen és nem egy embert vigasztaltam és erősítettem már meg a III. osztályon, sőt reverzalist is szereztem már így javunkra.)

Eleinte — helytelen és hamis bebeszélés alapján — magam is húzódoztam a III. osztálytól, mert római katolikus lelkész barátaim is többször hangoztatták előttem, hogy ők csak első osztályra ülhetnek, mert hivatásuknak és állásuknak csak az felel meg, de éppen presbiteri konferenciákra való utazásaimban tapasztaltam, hogy mily visszás és mily rosszul esett a híveknek, kúrátoroknak és presbitereknek, ha lelkészeik tőlük külön, magasabb kocsiosztályban utaztak. (Ha így haladunk gazdaságilag, nemsokára III. osztályon sem megyünk konferenciára.)

És szó, ami szó: Nekem is jólesett, mikor a fent említett ORLE kongresszusra utazván, egyik neves budapesti református lelkész, lapszerkesztő — akinek lapja, érthető okokból, az első osztályra váltott egész évre szóló bérletjegyet — mikor megtudta, hogy én a III. osztályban utazom, otthagya az előkelő és kényelmes (üres) szakaszt és átjött hozzám. Ő szürke utazó ruhában volt, én feketében. Nem futja szürkére is.

Melegen ajánlanám a vasúti missziót illetékesek figyelmébe. Évekkel ezelőtt egyik Budapesti megjelenő egyházi lapban „Ki törődik a vasútasokkal?” címen a vasúti alkalmazottak lelki gondozására hívtam fel a figyelmet. — Bizony, ha mi nem fogunk velük s az utazó III. osztályú közönséggel törődni, törődik helyettünk más. De abban nem lesz köszönet.

*

Azt mondják: madarat tolláról lehet megismerni. Meg a hangjáról is, úgy-e? Minket miről? Jézus azt mondja: „*Gyümölcseikről ismeritek meg őket.*“ (Máté: VII. 16.) Vagy néha jobb, ha nem ismernek meg?

(Szamoskér.)

Kósa Béla.

KÜLÖNFÉLÉK

Szavazás zsinati tagságra. A debreceni egyház presbiteriuma a megüresedett lelkészi rendes zsinati tagságra Kolozsváry Kiss László debreceni lelképásztorra, egyházkerületi jegyzőre, a világi rendes tagságnál Kálnoki Bedő Sándor egyházmegyei gondnokra adta szavazatát.

A budai Szilágyi Dezső téri templomban március hó 11-én vallásos ünnepély volt, melyen az ígét dr. Baltazár Dezső püspök hirdette.

Szell István debreceni orgonista-kántor 1931 május 1-ével nyugdíjazását kérte. A debreceni presbiterium teljes elismeréssel, Isten áldását kérve, búcsúzott el az egyház öreg hű szolgájától, aki több, mint 50 évig szolgált s részére nyugdíja mellé évi 400 pengő segélyt szavazott meg.

A debreceni kollégiumi Kántus Nagy József, Vecsey Imre és neje Bruckner Karolina, Kövesdi János, Hegedűs István és neje Bruckner Róza, Magyar-Kegyes, Kádár István, Fráter Ida, Síposs Margit, Stáhl Henrik, Tóth Sámuel, G. Szabó Sámuel és neje Budaházi Emilia, Hegyi Mihály, Liszka Nándorné szül. Varga Mária, Szakácsi András kegyes alapítók emlékeztére március hó 6-án a kollégium dísztermében emlékünnepelet rendezett. A Kántus éneke után megnyitóbeszédet Nagy Károly segédlelkész, kollégiumi esküdtfelügyelő mondott. Szavalt Ladányi Imre segédlelkész, Kállay Imre th. Felolvasott dr. Nagy Sándor vallás-tanár. A Kántus négy énekszámval működött közre. Kár, hogy a nívós ünnepély iránt nem valami túlságos érdeklődés nyilvánult meg. Nem tudjuk, a közönség szeréte és érdeklődése csappant meg, vagy talán kellőleg fel sem volt hívva figyelme és így a rendezésben volt a hiba? Inkább ez utóbbit gondoljuk.

Debrecen városa a homokkerti templom és lelkészlakás céljaira a gázgyárral szemben lévő területet jelölte ki. A homokkerti hívek azonban nem tartották megfelelőnek ezt a helyet s kérelemmel fordultak ez ügyben a városhoz és egyházhoz, hogy a templomtelek a kertség középpontján jelöltessék ki. Ez ügyben közös értekezlet tartatott a város és az egyház vezetősége között. Az értekezlet a hívek kívánalmainak is megfelelőleg legalkalmasabbnak ítélte a református iskolával szemben lévő területet, melynek megszerzése sem okoz különösebb költséget, mivel épületek nem állanak rajta.

Egyházközségi szociális bizottság. A kolozsvári egyházközség presbiteriuma elé Vásár-

helyi János kolozsvári lelkész, egyházkerületi főjegyző a szociális bizottságok megalakítására részletes javaslatot terjesztett elő. Az erdélyi egyházkerület esperesi kara már két éve foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a népünket fenyegető anyagi és erkölcsi romlás veszedelmei ellen való védekezés érdekében miképen lehetne védekező munkába kezdeni. A javaslat szerint megalakítandók volnának: földművelésügyi szakosztály, ipari és kereskedelmi szakosztály, közegészségügyi szakosztály, segélyező bizottság. A javaslat felekezeti keretek között kívánja megszervezni a szociális munkát, de távolról sem kívánja elhanyagolni sem az országos közéleti, sem a nemzeti kapcsolatokat. Az erdélyi egyházkerületben több gyülekezet presbiteriuma foglalkozott és kíván foglalkozni az egyház szociális feladataival, Kolozsvár mellett Brassó, Bukarest, Marosvásárhely keresik e munka beszerzésének útjait. Kívánatos volna, hogy a mi gyülekezeteink is minél hatóságabban foglalkoznának e kérdéssel, mert az egyháznak nemcsak az igehirdetés, hanem az ige hatásából fakadó jócselekedet gyakorlása is feladatát képezi. Amelyik egyház ezt feladja, jövődjével számolt.

Református Kultúrház¹ Dévaványán. — A dévaványai hívek Kultúrház építését határozták el, hogy végre legyen a híveknek egy alkalmas „lelki otthonuk“. A kibocsátott téglajegyekből azonban csak 500 pengő folyt be. Nem csüggedtek el. Mindenki felajánlotta — munkaerejét! Az egyház által ingyen adott telken díjtalanul vezeti az építkezést a vállalkozó, ingyen dolgozik az ácsmester, a kézi napszámos, a fuvaros, a kőművessegéd, férfi és nő egyaránt. A „kegyelemből hit által“ épülő Kultúrház, melynek fundamentuma már kész és falai emelkednek, valóban igazi lelki otthona lesz a buzgó és áldozatkész hívek seregének és újabb erős oszlopa a református Sionnak!

¹ Nagy örömmel vesszük ezt a hírt. Örömmel csak a korcs germán-magyar „Kultúrház“ elnevezés zavarja. Ilyen szó, hogy „Kultúr“ a magyarban nincs, de a latinban sincs, csak a németben van. Miért nem lehet egy ilyen kizárólag egyházi célú helyiséget egyszerűen gyülekezeti háznak vagy otthonnak elnevezni? A „kultúrházak“ fogalmunk szerint is a polgári község közművelődési céljait szolgálják. Szerk.

Szerkesztői üzenet.

Több nagyon értékes cikk közlését az aktualitások hetek óta kiszorítják. Szíves türelemre kérjük beküldőiket.

TARTALOM: Pánczél Jenő: Papképzés — egyházképzés. — Tárcza: Molnár Sándor—Eöszörményi Jenő: Tompa Mihály meghívása szentesi lelképásztorrá. — Orosz Tamás: Megjegyzések. Kun Béla és a felelős szerkesztő megjegyzéseivel. — Kósa Béla: Madarat tolláról... — Különlék. — Szerkesztői üzenete.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevé

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönök, disznoölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931-711

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Ballazár Dezső: Elég nekem az Isten kegyelme (prédikációk) 4-50 helyett . . .	1.-
— A próbáltatások idejéből . . .	1-20
Dr. Révész Imre: Az ige fénye 2-40 helyett . . .	1-20
— Dévay Bíró Mátyás tanításai (tanulmány a magyar protestáns theologiai gondolkodás kezdeteiből) . . .	4.-
— Bod Péter mint történetíró . . .	—80
S. Szabó József: Révész Imre emlékezete . . .	—40
Révész Imre élete 1826-1881 Születésének századik évfordulóján közrebocsátja a debreceni református egyház presbyteriuma . . .	8.-
Révész Imre: Kálvin élete és a kálvinizmus, egész vászonkötésben . . .	2-40

Jézus Krisztus jó vitéze.

Baráti útmutató a református lelkipásztori pálya előkészületeihez. Írták: Imre Lajos, Makkai Sándor, Révész Imre, Vásárhelyi József . . .

Dr. Szentpéteri Kun Ágota: A debreceni református nagytemplom (1805-1827.) építésének története . . .

Dr. Hegyaljai Kiss Géza: Kossuth I. . . .

— Kossuth II. . . .

— Árva Bethlen Kata . . . .

— Lélek és élet I. . . .

— Lélek és élet II. . . .

— Napfény a Hegyalján . . . .

— Lorántfy Zsuzsánna . . . .

— Magyar szívvel német földön . . . .

— Nagyasszonyok a magyar reformációban . . . .

— Monok története . . . .

— Égő szívvel . . . .

— Császár és lelkipásztor . . . .

Baja Mihály: „Szól a harang.“ Családi, vallásos, hazafias és alkalmi költemények gyűjteménye. Ifjúsági és népies kiadás. . . .

Dr. Erdős Károly: Az én vallásom . . . .

— Fohászok . . . .

Ismét kapható:

Uray Sándor: Lelkeszi szolgálati napló . . .

Ujdonságok!

Incze Gábor: Temetési beszédek . . . .

— Keresztelési beszédek . . . .

Gaál Ferenc: Az élet beszédei . . . .

Vincze Elek: Mi láttuk az ő dicsőségét . . . .

Debreceni István: Sirjatok a sírókkal . . . .

— Kicsoda ez? . . . .

Győri Elemér: A kettős tüzes nyelvek fényében . . . .

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés Debrecen,

Ferencz József-út 26.